

educational and research
INSTITUTE
of finance, economy and management

Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту
Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (Україна)
Білоруський державний аграрний технічний університет (Білорусь)
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Гірничо-металургійна академія імені Станіслава Сташиця (Польща)
Грузинський технічний університет (Грузія)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (Україна)
Євразійський національний університет імені Л.М. Гумільова (Казахстан)
Опольський політехнічний університет (Польща)
Сумський державний університет (Україна)
Університет ISMA (Латвія)
Університет національного та світового господарства (Болгарія)
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Україна)
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Україна)

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції

Частина I

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНА СТАБІЛЬНІСТЬ

Полтава
15 травня 2018 року

Список використаних джерел

1. Жулин О.В. Перспективи і загрози соціально-економічного розвитку України в умовах четвертої промислової революції / О.В. Жулин // Економіка та управління на транспорті. – 2017. – Вип. 4. – С. 97–108.
2. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2018-2020 роки, схвалений Постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 411 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2018-2020 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=babcc926-f791-4ab6-932c-3d4fda1643c&title=PrognozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2018-2020-Roki>.
3. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249935442>.

UDC 332.83:316.64

Zavora T.M., Ph.D in Economics, Associate Professor
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University (Poltava, Ukraine)

SOME CONCEPTS OF POPULATION REALIZATION FORMATION ON ENERGY EFFICIENCY AND ENERGY SAVING

One of the biggest problem in the housing sector is the poor construction quality in terms of energy efficiency and energy saving, especially in the housing stock of Soviet times and in the first decade of Ukraine's independence. The residential sector, which uses more than 50% of produced energy, remains one of the largest energy users in Ukraine. Despite the great potential and additional incentive for energy saving in the form of rising tariffs, most energy-efficient projects are not implemented due to a number of barriers: legislative, political, financial, informational, and others. Implementation of energy saving measures and total building renovation require large amounts, the payback time of which is more than 8 years. For example, the cost of a complete thermo-modernization of a residential 5-storey 80-apartment house is about 1.7 million UAH. In this regard, material and energy resources rational use, housing stock energy efficiency raising of Ukraine requires the definition of energy saving main concepts. It is established that the main potential of energy saving is concentrated in the user (up to 45%), the realization of which is possible due to the energy saving measures implementation at the stage of heat consumption [1].

Today, first and foremost, the implementation of heat supply reforms and reducing energy consumption in residential buildings requires their energy audit, and as a result of what is an analysis of buildings state and the most effective energy saving measures determining. The result is financial benefits obtaining at the expense of heat cost reducing, electricity, water or fuel, as well as organizational and environmental [2]. It is clear that energy-efficient issues knowledges increasing is an effective way of making society more active, information reporting about the goals, importance and consequences of environmental protection and energy saving. It is also a supposition for active actions of each community member in order to achieve the goals of sustainable development, improving the life quality. For this purpose, it is advisable to develop a strategy that clearly defines the objectives, methods and the most effective ways of spreading knowledge about energy issues among all citizens and country and region institutions.

Solving the problems of insufficient awareness of energy consumers regarding the advantages of energy carriers economical use, the availability of mechanisms to stimulate their interest in energy conservation and the general advantages identification of energy-saving household and economic behavior will contribute to the energy-efficient population realization formation.

Thus, taking into account the high level of energy consumption and the own energy

resources shortage, state energy security ensuring requires energy saving, including housing stock. Only by limiting gas consumption, Ukraine will not be able to achieve a significant reduction in the state's economy energy intensity. That is why in the updated version of the Ukraine Energy Strategy for the period up to 2030 along with solid energy foundation laying to promote the competitive economy development, security and reliability of energy resources supply and transportation; the integration into the EU energy space, the strengthening of global relations, the first priority is the energy-efficient society formation, whose functional task involves energy saving and energy efficiency, along with energy-efficient realization formation among our country citizens [3].

Increasing the population realization in the direction of energy efficiency and energy saving first of all requires clarification of consumers' understanding of this issue. Equally important is the study of economy state and trends, public awareness of the most effective technologies and energy saving practices, and the financial resources availability. For this purpose, in December 2017, a sociological survey among Poltava region population, which provided for the development of a questionnaire on 18 issues related to respondents' attitudes and awareness about energy efficiency and energy saving in the housing sector was conducted. Using Google Form, questionnaires were generated and published in the form of an online questionnaire, the link to which was sent personally to the respondents from the current database by e-mail and other communication channels.

The sociological research envisaged the study and analysis of intentions and opportunities for the use of energy efficiency and energy saving measures among respondents from the Poltava region aged 18 to 65 years. The analysis and generalization of sociological survey results indicates that population is not well-informed - and, consequently, its unwillingness to invest in energy saving, which actualizes the roadmap development at the level of each region. Public information sharing on this topic should be provided by a single information campaign at the state level and taking into account the peculiarities of the socio-economic development region. Society need to understand what energy-saving practices and technologies are effective and how they should be implement into practice.

The analysis of survey results allows us to conclude that mechanism of communal tariffs value forming according to the respondents point of view is not accepted. In this regard, we consider it is expedient to identify the causes and explanations of tariff consequence increases, giving information about mechanism of their formation, the reasons and sequencing of the increase, information on the real value of energy resources (for example, in comparison with other countries of the world). The greater part of respondents confirm that there are problems with payment of utility bills, but at the same time they are critically related to subsidies, considering that they are not caused by lack of population motivation to carry out measures on thermo-modernization. It has been established that a part of population does not feel the importance of energy saving, and hence its own responsibility for this process. In this regard, an important part of the information campaign should be clarification of the national target in the field of energy efficiency and the efforts importance of citizens to achieve it.

Therefore, in order to ensure the long-term results in population raising awareness on the basis of energy efficiency and energy conservation, it is necessary: to implement a system of relations for raising awareness and disseminating knowledge by ensuring the regular exchange of information; conduct trainings through the development of an online system; to develop teaching materials for different age groups from pre-school children to retired; to support the resource centers activity of education in the direction of energy efficiency and energy saving; to intensify the explanatory work by volunteers.

References

1. Завора Т.М. Термомодернізація житлового фонду в контексті викликів і загроз національній безпеці держави / Т.М. Завора // Економіка і регіон: наук. вісн. – Полтава: ПолтНТУ, 2017. – № 2 (63). – С. 30 – 37.
2. Zavora T. M., Organizational and economic fundamentals of amount of housing thermal

modernisation / T. M. Zavora // International Scientific Conference Innovative Economy: Processes, Strategies, Technologies: Conference Proceedings, Part I, January 27, 2017. Kielce, Poland: Baltija Publishing. – P. 76 –78.

3. Енергетична стратегія України на період до 2030 р. від 24.07.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-13>.

УДК 336.7-338.1

Корнилюк Р.В., к.е.н., доцент; Корнилюк А.В., к.е.н., доцент
Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана (м. Київ, Україна)

СТРУКТУРА БОРГОВОГО КАПІТАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ

Компанії малого та середнього бізнесу (МСБ) традиційно відіграють важливу роль у функціонування економіки будь-якої країни. Так, частка МСБ у розвинених економіках зазвичай перевищує 90% від загальної кількості функціонуючих компаній. Саме малий та середній бізнес є драйвером впровадження інновацій як у виробництві, так і у сфері обслуговування.

Коефіцієнт левериджу (відношення зобов'язань до активів) за досліджуваний період 2012-2015 рр. поступово зростає як для сегменту малих, так і середніх підприємств (рис. 1-2). Даний процес ми схильні пов'язувати зі зростанням боргового навантаження паралельно з накопиченням непокритих збитків у власному капіталі в період макроекономічної кризи.

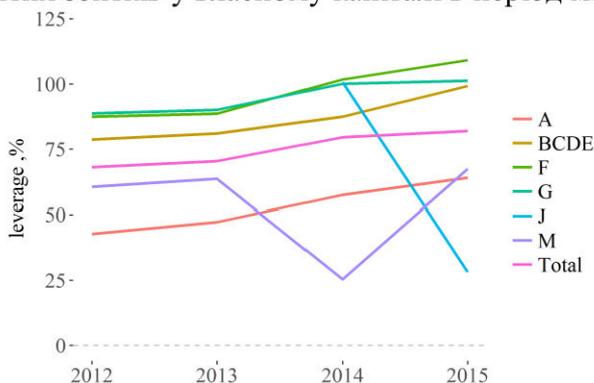

Рис. 1. Частка позикового капіталу в пасивах малих компаній, % [1]

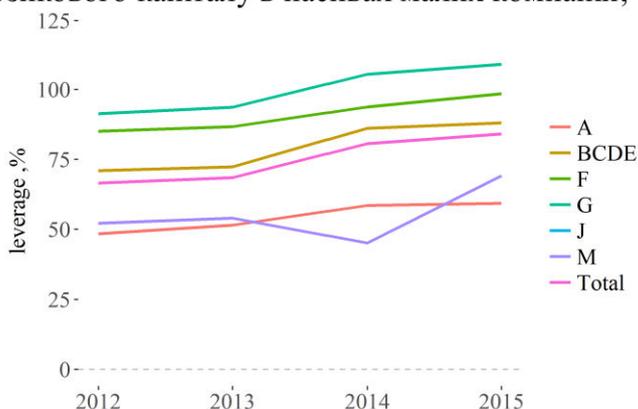

Рис. 2. Частка позикового капіталу в пасивах середніх компаній, % [1]

Посилення боргового тиску як і низька рентабельність та падіння ліквідності сектору МСБ негативно впливають на кредитоспроможність та доступ фінансування. Найбільш закредитованими секторами МСБ виявились торгівля та будівельна галузь – 90-110%.